

PRZEGLĄD PEDAGOGICZNY

ORGAN TOW. NAUCZYCIELI SZKÓŁ ŚREDNICH I WYŻSZYCH

T. N. S. W.

POD REDAKCJĄ MAKSYMILJANA TAZBIRA

Nr. 13—14

Warszawa, 15 września 1935 r.

R. LIV (19)

TREŚĆ: *Prof. Dr. Nawroczyński*. Wpływ wychowawczy Józefa Piłsudskiego. — 201. Liceum ogólnokształcące. — 205. Konferencja z P. Dyrektorem D-r'em Mendysem. — 212. *St. Sedlaczek*. Z Konferencji Skautowej w Stockholmie. — 213. *Jan Kornecki*. Zagadnienie promocji uczniów. — 214. Kolonie młodzieży szkół średnich nad morzem. — 215. Kolonia Nauczycielska Koła Warsz. T. N. S. W. — 216. Z życia T. N. S. W. — 216. Kronika — 220. Zniżki dla członków T. N. S. W. — 220. Z żółobnej karty: S. p. Michał Was, s. p. Stefan Wilkoszewski. — 221. Nowe wydawnictwa. — 222. Ogłoszenia.

Wpływ wychowawczy Józefa Piłsudskiego.

„Bramy przepastne śmierci dla niektórych ludzi nie istnieją. Świadczą o prawdzie wielkości takiej, że prawa wielkości są inne, niż prawa małości... Są ludzie i są prace ludzkie tak silne i tak potężne, że śmierć przewyciężają, że żyją i obcuja między nami”.

Słowa te wypowiedział na Wawelu w 1927 r. nad trumną Juljusza Słowackiego Marszałek Piłsudski. Jakże dobrze dają się one zastosować obecnie do Niego samego! Treść ich głęboką może lepiej nawet rozumiemy w tej chwili, niż w owych dniach żałobnych, gdy wstrząsające wrażenie, iż straciliśmy Wodza, tłumilo refleksję.

Tak jest, wielka postać Marszałka i Jego prace potężne, śmierć przewyciężając, żyją i obcuja między nami. Pociągając jednych, gniotąc innych, bijąc z Niego za życia „siła fatalna” zmieniała ludzkie poglądy, przekształcała charaktery, stanowiła o losach narodu i państwa, na całej epoce wycisnęła swe głębokie piętno. Po śmierci ta siła działa nadal, „przerabiając” nas po swojemu. I rzecz dziwna, zasięg jej wpływu zwiększa się widocznie. Stawszy się legendą, wiarą, przykazaniem, przenika tam, gdzie nie docierał żywy człowiek. Staje się wspólnem dobrem, jednoczącem wszystkich.

Oto fakt, który przeżywamy. Różne ma on oblicza: polityczne, moralne, psychologiczne, socjologiczne... Pedagog będzie w nim widział przedewszystkiem zjawisko wychowawcze. Duch Józefa Piłsudskiego wywierał i wywiera wpływ wychowawczy na coraz szersze kręgi swojego narodu. Wywierał go i wywiera, choć się temu na-

rodowi tak ostro przeciwstawiał, jak żaden z jego dawniejszych wódzów, choć go ranił swoim słowem, cisnął i łamał swą potęgą, choć z nim walkę toczył przez całe swoje życie.

Jakiemiż to czarami zdobywa duszę najniesforniejszego z narodów ten człowiek, który tak dużo uczynił, aby ją od siebie odepchnąć? Trzy, jak sądzę, złożyły się na to czynniki: — osobowość Marszałka, jego ideały, jego czyny i dzieła.

Naczelnym rysem charakteru Józefa Piłsudskiego była niezwykła potęga Jego woli. Wśród najmniej sprzyjających okoliczności stawiał On sobie dalekie, często szaleńcze z pozoru cele, a następnie w ciągu długich lat dążył do ich urzeczywistnienia z prawdziwie litewskim uporem. Wśród klęsk, prześladowań nigdy nie tracił ducha. Panował nad sobą i nad sytuacją nawet wówczas, gdy wszystko, jak się zdaje, było stracone. Tak było, gdy udawał chorobę umysłową w dziesiątym pawilonie. Tak było podczas bitwy pod Marcinkowicami. Tak było, gdy armja bolszewicka podchodziła pod mury Warszawy. Rozporządzając do roku 1918 śmiesznie małemi środkami, nie wahał się stawać do walki z największemi potęgami świata, jak carat, jak później rewolucyjna armja rosyjska. Nierówność sił materialnych równoważył potęgą moralną, oszałamiającą śmiałością decyzyj, pionującą szybkością działania.

Ceniąc zawsze siłę moralną wyżej od środków materialnych, nie lekceważył ich jednak, gdy chodziło o przygotowanie własnej akcji. Wręcz przeciwnie, z zadziwiającym realizmem umiał on orjentować się w sytuacji, zdobywać pieniądze, sposobić broń, organizować ludzi. Odznaczał się również niezwykłym darem uprzedzania wypadków. Szczególnie zdumiewającym tego dowodem jest stworzenie zaczątków wojska polskiego na kilka lat przed wybuchem wielkiej wojny europejskiej. W lutym 1914 r., a więc jeszcze przed wybuchem wojny, Piłsudski, czyniąc przegląd Strzelca w Paryżu, powiedział, iż najlepiej dla Polski byłoby, gdyby Niemcy pobiły Rosję, a następnie Francja pobiła Niemcy. Już wówczas zatem przemyślał wojnę lepiej od ścierających się u nas podczas jej trwania orjentacyj.

Do tych niezwykłych darów woli i umysłu trzeba jeszcze dołączyć potęgę uczucia. Nikt chyba wśród współczesnego Piłsudskiemu pokolenia tak mocno nie kochał i tak strasznie nie nienawidził. W uczuciach swoich był potężny i bezkompromisowy. Umiłował swą wolność za czasów najcięższej niewoli, skazał się na straszne życie nieustannie tropionego przez policję rosyjską towarzysza Wiktora. Często też wówczas powtarzał: — „Szczęśliwym można być tylko wśród szczęśliwych”.

Jego postawa w ciągu całego życia była heroiczna. Nie znał spokoju, nie znał wypoczynku. Był zawsze w walce nie tylko z wrogami swego narodu, nie tylko z tem wszystkim, co w samym narodzie uważał za zepsute i słabe, lecz nawet z najbliższem swoim otoczeniem. Piłsudski wyprzedzał je stale. Gdy zaś ustalone już poglądy i przyzwyczajenia przeciwstawiały Mu się, stosował metodę, którą Jego towarzysze z P.P.S. nazwali swego czasu „przeżynaniem łuku w przeciwną stronę”.

To przeginanie łuku świadczy o tem, jakim autorytetem cieszył się Piłsudski już wówczas w swem otoczeniu. Od młodych lat było w Nim coś takiego, co zapewnia wpływ na ludzi, co daje wielką władzę nad nimi. W P.P.S. był Piłsudski najwybitniejszym przywódcą. W wojsku, które stworzył, wyrósł na wodza. Był wodzem nie z nominacji, nie z tytułu, ale z Bożej łaski. Był nim nawet wówczas, gdy siedział w twierdzy Magdeburskiej, gdy się zamknął w Sulejówku.

Takiego wodza z łaski Boskiej napróżno szukał naród w roku 1830. Takiego wodza brakowało mu również w roku 1863. Znalazł go dopiero podczas wielkiej wojny w Piłsudskim. Znalazłszy, powierzył Mu się cały. Wódz stał się Naczelnikiem Państwa.

W ówczesnej jednomyślności było jeszcze coś więcej. W Piłsudskim widziano nietylko wymarzonego przez pokolenia wodza, lecz również największego w tem pokoleniu z bojowników o niepodległość. I słusznie! Piłsudski bowiem od najwcześniejszej swojej młodości oddał się całkowicie w służbę tej właśnie idei. Z początku wiązał ją z ruchem socjalistycznym wśród robotników. Z biegiem czasu jednak przełamał ciasne szranki klasowego stanowiska. W okresie legionowym pragnął cały naród porwać do walki orężnej o wolność. Stał się wyrazicielem jego najgłębszej tęsknoty.

Ale nietylko to. Ideał niepodległości po 1863 roku żył i w innych ludziach. Nie urzeczywistniał się jednak w czynie doskonałym. Nie były nim słowa poetów, nie były nim rozumowania myślicieli, nie była nim również praca organiczna. Mógł nim być jedynie czyn zbrojny i przytem zwycięski. Ale ten czyn uchodził za szaleństwo. Stąd powstał w kilku pokoleniach ten niezdrowy rozdział między ideałem i życiem, który z taką przenikliwością uwydatnił w „Weselu” i „Wyzwoleniu” Stanisław Wyspiański. Dopiero Piłsudski przerwał koło chochołskiego tańca, przywracając wiarę w skuteczność walki orężnej. Nie osiągnąłby tego, gdyby był wymaszerował z Oleandrów ze swoją kadrówką po to tylko, aby zginąć. Niezwykła trudność czynu, którego się podjął, polegała na tem, że on wymagał nietylko ofiary, ale i zwycięstwa. Tylko pod tym warunkiem mógł przynieść wyzwolenie. W przeciwnym razie podsyliłby tylko nastrój męczeński u jednych, — oportunizm u innych.

Wystarczy przeczytać „Moje pierwsze boje”, aby się przekonać, jak Piłsudski to doskonale rozumiał. Nie chciał On wznawiać męczeńskiej tradycji 1863 roku. I nie wznowił jej! Stworzył nową epokę. Pomimo szczupłości sił, pomimo złego uzbrojenia poprowadził On swych szarych żołnierzyków ku zwycięstwom i sławie. Od tego czasu zły czar zaczął pryskać. Polak nauczył się nietylko pracować dla Polski, nietylko ginąć dla niej, ale i zwyciężać.

Gdy idea niepodległości urzeczywistniła się, gdy powstała na nowo Rzeczpospolita, Piłsudski wskazał nowy cel do osiągnięcia. „Przed Polską leży i stoi wielkie pytanie”, — mówił On na początku 1920 roku: — „czy ma być państwem równorzędnem z wielkimi potęgami świata, czy ma być państwem małym, potrzebującym opieki możnych?”

„Na to pytanie Polska jeszcze nie odpowiedziała. Ten egzamin z sił swoich zdać jeszcze musi. Czeką nas pod tym względem wielkie wysiłki, na który my wszyscy, nowoczesne pokolenie, zdobyć się musimy, jeżeli chcemy obrócić tak daleko koło historii, aby wielka Rzeczpospolita Polska była największą potęgą nie tylko wojenną, lecz także kulturalną na całym Wschodzie”.

W tych słowach Józef Piłsudski przekazał nam i następnym pokoleniom swój testament moralny. Jest nim ideał państwa polskiego, jego potęgi fizycznej i moralnej.

Czyż trzeba przypominać, wiele On sam już uczynił dla zrealizowania tego ideału? Stworzył wojsko, ocalił nie tylko Polskę, ale i Europę od nawały bolszewickiej, wywalczył granice Rzeczypospolitej na południu i wschodzie, wywiódł młode państwo z odmetu anarchii, umocnił rząd, usamodzielniał politykę zewnętrzną.

Nie zadawałając się sukcesami wojskowymi i politycznymi, pracował dla dalszej przyszłości. Myśl Jego zwracała się bardzo często ku dzieciom, które kochał i które Go kochały. Nic dziwnego: — widział w młodym pokoleniu przyszłych budowniczych państwa. Chcąc dzieło swe umocnić, chcąc Polskę zapewnić dalszy rozwój po swej śmierci, myślał o wychowaniu. Chciał twardego wychowania do pełnej poświęcenia służby obywatelskiej. Dwu instytucjom je powierzał: — wojsku i szkole. „Tak jak konieczną jest narodowi szkoła”, — powiedział, — „tak samo i koniecznym jest przejście młodzieży przez wojsko. Dopiero szkoła i wojsko czynią człowieka dojrzałym, dają mu możność wykonywania wszystkich obowiązków obywatelskich”. Armia była oczywiście dla wielkiego wodza najbliższą instytucją. Zaraz jednak po żołnierzu szedł dla Niego nauczyciel. Przemawiając do nauczycielstwa, powiedział: — „Obok pracy wojskowej, która byt nasz utrzymała krwią przelaną, jesteście tymi, którzy w odrodzeniu Polski i człowieka macie największe zasługi. Życie wasze płynie w tej samej ciężkiej pracy, w jakiej płynęło życie żołnierskie”.

Miał też Marszałek wielki szacunek dla twórczości w dziedzinie nauki i sztuki. Mówiąc o zadaniach uniwersytetów, na pierwszym miejscu postawił twórczość naukową, a dopiero na drugim kształcenie zawodowców dla społeczeństwa i państwa. Bez wytworzenia wyższych wartości ducha ludzkiego — powiedział — żadna wyższa uczelnia nie jest w stanie godnie wypełnić utylitarnego swego zadania. Nawoływał też do skupienia wszystkiego tego, co uniwersytem żyje, „w jedną rodzinę, w jedno ściśle spójne zgromadzenie, służące szczytnym celom naukowym, dla których uniwersytet pracuje”.

Oto są walory, które po śmierci wielkiego męża oddzieliły się niejako od szlaku, rozbrłyśnięty blaskiem szczerzego złota i zdecydowały o rozszerzeniu się wpływu wychowawczego Jego osoby, Jego ideałów i Jego dzieł na dusze ludzkie.

Kończę z poczuciem, iż nie powiedziałem, nie mogłem powiedzieć wszystkiego. Genjusz bowiem ma swe tajemnice, ma swój czar niezwykły. Można to wyczuwać. — W mowę pojęciową ująć niepodobna.

Liceum ogólnokształcące.

Projekt wytycznych.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 2-go września b. r. powołał delegata Zarządu Głównego T. N. S. W. na Radę Oświecenia Publicznego. Równocześnie otrzymaliśmy wytyczne dla autorów programów liceum ogólnokształcącego (147 stron maszynopisu), które będą przedmiotem obrad tej Rady w dniu 2 października b. r. Poczujemy się więc do obowiązku, by poinformować swych członków o tem, jak według tego projektu ma wyglądać liceum.

Charakter i zadania liceum. Zgodnie z ustawą o ustroju szkolnictwa z dn. 11 marca 1932 r. pełną szkołę średnią ogólnokształcącą stanowi czteroletnie gimnazjum, razem wzięte z dwuletniem liceum. Gimnazjum posiada program jednolity i zwraca szczególną uwagę na przygotowanie młodzieży do życia; liceum zaś przede wszystkim ma przygotować do studiów wyższych i różniczkuje się pod względem programowym. Przy rozwiązywaniu zagadnienia ilości wydziałów Ministerstwo liczyło się zarówno ze względami programowymi, jak i życiowymi oraz organizacyjnymi. Z jednej bowiem strony wzięto pod uwagę, iż większa ilość wydziałów powoduje zmniejszenie ilości przedmiotów podstawy dydaktycznej, co umożliwia lepsze ich wyposażenie w godziny, ale zato z drugiej — ogranicza możliwość przechodzenia z liceum do wyższych uczelni oraz komplikuje zagadnienie sieci szkolnej. Uwzględniając to wszystko, wprowadzono podział liceum na trzy wydziały: humanistyczny, klasyczny i matematyczno-przyrodniczy. Mimo tego podziału liceum jest szkołą ogólnokształcącą, nie specjalizującą. Naczelnym jej przeto celem — podobnie jak szkoły powszechnej i gimnazjum — jest wychowanie i kształcenie młodzieży na świadomych swych obowiązków i twórczych obywateli Rzeczypospolitej Polskiej oraz przygotowanie tej młodzieży do czynnego udziału w życiu zorganizowanego w ramach państwowych społeczeństwa. Na tem dopiero tle wyłaniają się specjalne zadania liceum, a wśród nich przede wszystkim przygotowanie młodzieży do studiów w szkołach wyższych oraz danie jej podstaw do tworzenia własnego poglądu na świat.

Budowa programu. Nauka w liceum nie będzie rozproszkowana na liczne i ze sobą tylko luźno związane przedmioty, lecz ma się koncentrować dokoła trzech — czterech przedmiotów, które stanowią t. zw. podstawę dydaktyczną (ob. plan godzin). Przedmioty podstawy tej będą charakteryzować kierunek wykształcenia ogólnego i równocześnie dawać zasób wiedzy, niezbędny do studiów na odpowiednich wydziałach szkół wyższych. Nadto w każdym wydziale liceum będą jeszcze trzy inne grupy przedmiotów: uzupełniające, wspólne i nadobowiązkowe. Przedmioty uzupełniające mają stanowić przeciwwagę tej jednostronności w wykształceniu, któraby mogła wynikać ze studjum tylko przedmiotów podstawy dydaktycznej. W wydziale matematyczno-przyrodniczym przedmioty te (j. polski i his-

torja) mają ponadto odgrywać doniosłą rolę wychowawczą. Przedmioty wspólne posiadają w zasadzie ten sam program we wszystkich wydziałach, co umożliwi łączenie na naukę tych przedmiotów młodzieży dwóch lub trzech wydziałów. Przedmioty nadobowiązkowe mają pogłębiać i rozszerzać rozwój kulturalny ucznia. Niektóre z nich (w wydziale humanistycznym — jęz. grecki, a w matematyczno-przyrodniczym — zajęcia praktyczne) dopełniać będą wykształcenie w kierunku podstawy dydaktycznej.

Metoda nauczania. Nauczanie w liceum oprze się przede wszystkim na pracy szkolnej. Podstawowym czynnikiem metody nauczania ma być samodzielność ucznia; charakterystyczną zaś jej cechą — stopniowa ewolucja, polegająca na rozpoczynaniu nauki od tych form pracy, z którymi uczeń zetknął się już w gimnazjum, a w klasie drugiej — na występowaniu w obszerniejszym zakresie form, bardziej zbliżonych do stosowanych w uczelniach wyższych.

Podając te krótkie informacje, jeszcze raz zaznaczamy, iż omawiany projekt zawiera wyłącznie wytyczne dla autorów programów, z natury więc rzeczy nie rozwiązuje jeszcze takich, interesujących nauczycielstwo zagadnień, jak sprawy rozmieszczenia liceów w terenie; nic nie mówi o tem, czy wstęp do tych liceów obwarowany zostanie jakimś egzaminem, czy ukończenie liceum połączone będzie z jakimś nowym typem matury i t. p.

PLANY GODZIN

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY

PRZEDMIOTY i ZAJĘCIA			KLASY	
			I	II
Obowiązkowe	Przedmioty podstawy dydaktycznej	Język polski	5	5
		Historja	5	3
		Język łaciński	4	4
	Przedmioty uzupełniające	Matematyka	2	2
		Fizyka i chemja	3	—
		Biologia	—	3
	Przedmioty wspólne	Religja	2	2
		Filozofja	—	2
		Nauka o państwie	2	2
		Język obcy nowożytny I	3	3
		Język obcy nowożytny II	2	2
		Ćwiczenia cielesne	2	2
	Ogółem		30	30
	Ponadto: a) 10 minut gimnastyki codziennej, b) 2 godziny tygodniowo gier i sportów (na zespół nie przekraczający 90 uczniów), c) 1 godzina na miesiąc obowiązkowych audycji muzycznych.			
Nadobowiązkowe	Język obcy nowożytny III		2	2
	Język grecki		2	2
	Rysunek		2	2
	Muzyka		2	2

WYDZIAŁ KLASYCZNY

PRZEDMIOTY i ZAJĘCIA			KLASY	
			I	II
O b o w i ą z k o w e	Przedmioty podstawy dydaktycznej	Język łaciński	4	4
		Język grecki	5	5
		Język polski	4	4
		Historja	3	2
	Przedmioty uzupełniające	Matematyka	2	2
		Fizyka i chemja	2	—
		Biologia	—	2
	Przedmioty wspólne	Religia	2	2
		Filozofja	—	2
		Nauka o państwie	2	2
		Język obcy nowożytny I	3	3
		Język obcy nowożytny II	2	2
		Wiczenia cielesne	2	2
Ogółem			31	32
Ponadto: a) 10 minut gimnastyki codziennej, b) 2 godziny tygodniowo gier i sportów (na zespół nie przekraczający 90 uczniów), c) 1 godzina na miesiąc obowiązkowych audycji muzycznych.				
Nadobowiązkowe	Język obcy nowożytny III	2	2	
	Rysunek	2	2	
	Muzyka	2	2	

WYDZIAŁ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY

PRZEDMIOTY i ZAJĘCIA			KLASY	
			I	II
O b o w i ą z k o w e	Przedmioty podstawy dydaktycznej	Fizyka	4	4
		Chemja z mineralogją i geologją	3	3
		Biologja	3	2
		Matematyka	5	4
	Przedmioty uzupełniające	Język polski	3	3
		Historja	2	2
	Przedmioty wspólne	Religia	2	2
		Filozofja	—	2
		Nauka o państwie	2	2
		Język obcy nowożytny I	3	3
		Język obcy nowożytny II	2	2
		Ćwiczenia cielesne	2	2
Ogółem			31	31
Ponadto: a) 10 minut gimnastyki codziennej, b) 2 godziny tygodniowo gier i sportów (na zespół nieprzekraczający 90 uczniów), c) 1 godzina na miesiąc obowiązkowych audycji muzycznych.				
Nadobowiązkowe	Język obcy nowożytny III	2	2	
	Język łaciński	2	2	
	Rysunek	2	2	
	Muzyka	2	2	
	Zajęcia praktyczne	2	2	

Materiał nauczania.

Religia.

Wytyczne dla programu nauki religii zostaną określone oddzielnie.

Język polski.

Wszystkie wydziały. Klasa I. Historia literatury i lektura. 1) Zarys historii literatury polskiej od czasów najdawniejszych do okresu romantycznego. 2) Lektura wybranych arcydzieł z szerszym uwzględnieniem twórczości Kochanowskiego, Krasickiego i Mickiewicza. W związku z omawianiem literatury czasów Odrodzenia, Oświecenia i Romantyzmu, lektura wybranych znamiennych arcydzieł literatury powszechnej tych epok, w całości lub w wyjątkach. 3) Lektura uzupełniająca. Nauka o języku. Język a całość duchowego życia człowieka. Rozwój języka osobniczego. Styl. Język jako środek porozumiewania się i jego zróżniczkowanie. Udział języka w rozwoju kultury materialnej i duchowej.

Klasa II. 1) Zarys historii literatury polskiej od romantyzmu do czasów najnowszych. 2) Lektura wybranych arcydzieł, z szerszym uwzględnieniem twórczości Słowackiego, Prusa i Wyspiańskiego, oraz zwróceniem szczególnej uwagi na piśmiennictwo z czasów najnowszych. W związku z omawianiem literatury doby romantycznej, pozytywistycznej oraz neoromantycznej, lektura wybranych najbardziej znamiennych arcydzieł literatury powszechnej. 3) Lektura uzupełniająca. Nauka o języku. Język jako materiał twórczości artystycznej; styl poezji i prozy artystycznej a prozy naukowej; styl mowy potocznej. Zmienność formy i znaczenia języka w czasie i najważniejsze jej przyczyny. Język jako jedno ze źródeł poznania procesów kulturalnych minionych i współczesnych na podstawie wybranych przykładów.

Historia.

Przegląd dziejów powszechnych od czasów najdawniejszych do chwili obecnej, ze szczególnym uwzględnieniem historii Polski: w klasie I — do r. 1764, w klasie II — do chwili obecnej. Materiał ten należy ująć w odpowiednie, dobrane zagadnienia, skonstruowane wedle przekrojów poprzecznych przez dzieje powszechne z uwzględnieniem Polski, stosując układ chronologiczny i uwypatniając wyraźnie związki genetyczne. Przy doborze zagadnień należy zwrócić szczególną uwagę na momenty zwrotne w dziejach ludzkości, zwłaszcza zaś te, które oddziaływały na ukształtowanie się współczesności. W doborze zagadnień należy uwzględnić momenty polityczne, ustrojowe, społeczne, gospodarcze oraz kulturalne.

Język łaciński.

Wydział humanistyczny i klasyczny: Klasa I. Wybrane utwory lub większe fragmenty Owidjusza, Cyserona i Wergiljusza. Nado w wydziale humanistycznym — uwzględnienie urywków lub krótszych utworów pisarzy polsko-łacińskich; w wydziale zaś klasycznym — odpowiednio dobrane urywki łatwych tekstów prawa rzymskiego oraz z pism Ojców Kościoła.

W klasie II — wybrane ustępy z Ksiąg Liwjusza oraz wybrane utwory Horacego. Nado w wydziale humanistycznym — uwzględnienie urywków lub krótszych utworów pisarzy polsko-łacińskich, w klasycznym — lektura fragmentów z dzieł innych pisarzy łacińskich (np. Tacyta, Sallustjusza, Cyserona). Lektura uzupełniająca dla obu klas i wydziałów: Wybór: a) pisarzy łacińskich i greckich w tłumaczeniu polskim, b) przystępnych rozpraw w języku polskim z dziedziny kultury antycznej.

Wydział matematyczno-przyrodniczy. (Przedmiot nadobowiązkowy). W klasie I urywki z dzieł autorów, zgrupowane około wybranych przejawów życia prywatnego, społecznego i politycznego Rzymian, z uwzględnieniem pism Cyserona, Wergiljusza, Plinjusza; b) wzorowe przekłady pism autorów greckich i rzymskich — w całości lub wyjątkach.

W klasie II. a) Urywki z dzieł autorów z uwzględnieniem pism Cycerona i Horacego. Przy doborze materiału należy m. in. uwzględnić dostępne urywki z pism, dotyczących zagadnień z zakresu nauk ścisłych (np. Plinusz, Seneka, Witrwiusz); b) wzorowe przekłady pism autorów greckich i rzymskich — w całości lub wyjątkach — ze szczególnem uwzględnieniem urywków, obrazujących poglądy i zdobycze starożytnych w dziedzinie nauk ścisłych.

Język grecki.

Wydział humanistyczny. (Przedmiot nadobowiązkowy). a) Klasa I i II — Wypisy greckie (jeden podręcznik na dwa lata), zawierające treść, zaczerpniętą z życia i kultury greckiej, z uwzględnieniem przysłów, cytów, napisów oraz wprowadzeniem — w klasie I w mniejszym, a w klasie II w większym zakresie — łatwych oryginalnych tekstów greckich, w razie potrzeby uproszczonych, względnie spreparowanych tak, aby nie było gromadzenia trudności. b) Uproszczony kurs gramatyki, uwzględniający najniezbędniejsze wiadomości z morfologii i składni.

Wydział klasyczny. Materiał rzeczowy: Wypisy greckie, ułożone tak, aby dawały możność zdobycia i utrwalenia najkonieczniejszych wiadomości z morfologii i składni; treść ich winna być zaczerpnięta z życia i kultury greckiej; wskazane są przytem cytaty z autorów greckich, przysłowia greckie i — w miarę postępu nauczania — stopniowe wprowadzenie oryginalnych tekstów greckich. Nadto — uproszczony kurs gramatyki. Na lekturę uzupełniającą składa się wybór pisarzy greckich w tłumaczeniu polskim oraz przystępne opracowania i rozprawki z dziedziny kultury greckiej w języku polskim w całości lub wyjątkach.

W klasie II — wybrane ustępy z dzieł Ksenofonta i Homera oraz najłatwiejsze wyjątki z Herodota lub Platona. Z gramatyki — uzupełnienie wiadomości z morfologii i składni.

Lektura uzupełniająca — jak w klasie I.

Matematyka.

Wydział humanistyczny i klasyczny. Klasa I. 1) Pojęcia: postęp geometryczny nieskończenie malejący. Logarytmy. Wstępne wiadomości o metodzie indukcji matematycznej. 2) Funkcje trygonometryczne. Rozwiązywanie trójkątów prostokątnych. Zastosowania w planimetrii i stereometrii.

Klasa II. Krótki przegląd rozszerzenia pojęcia i liczby rzeczywistej. Pojęcie funkcji. Obraz jej graficzny. Granica funkcji. Pochodna i jej najprostsze zastosowania. Dobrane przykłady równań miejsc geometrycznych i współrzędnych prostokątnych.

Przykład rozwinięcia działu drugiego. Wyznaczanie odległości między dwoma punktami, których współrzędne są dane i odległości punktu od prostej, równoległej do jednej z osi współrzędnych. Kilka łatwiejszych przykładów wysnucia równania linii z jej własności geometrycznej, przytem należy się opierać tylko na wskazanych powyżej wiadomościach, z pominięciem systematycznej nauki o równaniu prostej i t. d.

Wydział matematyczno-przyrodniczy. Algebra. Pojęcie ciągu. Postęp arytmetyczny i geometryczny. Postęp geometryczny nieskończenie malejący; pojęcie ciągu zbieżnego. Funkcja wykładnicza. Logarytmy. Zastosowanie logarytmów do obliczeń. Wielomiany. Rozkład na czynniki. Równania algebraiczne, dające się rozwiązać zapomocą rozkładu na czynniki. Nierówności. Układy równań i nierówności. Metoda indukcji matematycznej. Trygonometria. Funkcje trygonometryczne. Rozwiązywanie trójkątów prostokątnych i ukośnych. Zastosowania. Uzupełnienie geometrii gimnazjalnej i geometrii wykresłnej. Powtórzenie wiadomości o wzajemnem położeniu prostych i płaszczyzn przestrzeni. Rodzaje rzutów. Rzuty prostokątne na dwie płaszczyzny. Rzuty punktów i prostych, ślady prostych i płaszczyzn.

Klasa II. Algebra. (Przeciętnie 2 godz. tygodniowo). Przegląd rozszerzenia pojęcia liczby rzeczywistej. Pojęcie funkcji. Obraz graficzny funkcji. Granica funkcji. Pochodna funkcji elementarnych. Zastosowania pojęcia pochodnej; styczna; potem badanie prostych funkcji; zagadnienie maximów i minimów. Zastosowanie pojęcia granicy w geometrii. Geometria wykresłna i geometria analityczna. 1. Geometria wykresłna. Pow-

tórzeń i uzupełnienie wiadomości o wielościanach. Rzuty prostokątne graniastosłupów oraz walców i stożków w najprostszych położeniach. Przejście od rzutów prostokątnych do rzutu równoległego ukośnego. Przykłady rozwinięć powierzchni graniastosłupów i ostrosłupów. Przekroje graniastosłupów i ostrosłupów; kłady ścian i przekrojów. Przekroje walców i stożków w najprostszych położeniach, ich kłady. 2. Geometria analityczna. Układ współrzędnych prostokątnych. Linia prosta. Okrąg koła, elipsa, hiperbola, parabola. Zastosowanie geometrii analitycznej do zagadnień, dotyczących się miejsc geometrycznych.

Fizyka i chemja.

Wydział humanistyczny i klasyczny. Wybrane zagadnienia z fizyki i chemji, zgrupowane około wielkich odkryć i wynalazków, z uwzględnieniem postaci najwybitniejszych badaczy i odkrywców. Materiał nauczania winien objąć w przybliżeniu około 12 tematów. Przykłady tematów z fizyki: 1) odrodzenie badań eksperymentalnych w XVII w. Galileusz. Badanie spadania ciał, jako przykład zastosowania metody eksperymentalnej. 2) Zasady dynamiki klasycznej Newtona i prawo powszechnego ciążenia. Rozwój pojęć o wszechświecie: Ptolomeusz — Kopernik — Newton — Laplace — poglądy współczesne i t. p. Z chemji: 1) Teoria palenia od flogistonu (Stahl, Lavoisier). Podstawowe zagadnienia termochemiczne. 2) Dzieje trucizn lotnych (zagadnienie obrony przeciwgazowej) i t. p.

Wydział matematyczno-przyrodniczy. Fizyka. Systematyczny kurs fizyki, obejmujący podstawowe dziedziny fizyki klasycznej. Klasa I. Kinematyka. Dynamika. Uzupełnienia z nauki o cieple. Klasa II. Nauka o elektryczności. Elementy nauki o promieniowaniu. Zarys kosmografji.

Chemja z mineralogją i geologją. Systematyczny kurs, obejmujący chemję nieorganiczną, z uwzględnieniem mineralogji i geologji, oraz wybrane tematy z chemji organicznej. Przy doborze materiału należy szczególną uwagę zwrócić na zagadnienia obrony przeciwgazowej. Fragment przykładowego zestawienia materiału nauczania. Klasa I. Chemja nieorganiczna z mineralogją i geologją. Substancja. Mieszanka substancji. Roztwór właściwy, koloidalny. Substancja jednorodna: złożona, prosta. Pierwiastek, związek chemiczny. Reakcja chemiczna. Podział reakcji chemicznej. Pierwiastki i związki chemiczne w przyrodzie: minerał, skały. Minerały krystaliczne. Własności fizyczne minerałów. Minerały z gromady „pierwiastków” i t. d.

Klasa II. Chemja nieorganiczna. Odkrycie pierwiastków promieniotwórczych i nowoczesny pogląd na budowę materji. Układ okresowy pierwiastków. Przemiana chemiczna. Zagadnienia podstawowe z termochemji, elektrochemji. Równowaga chemiczna. Szybkość reakcji. Metale ciężkie i t. d. Chemja organiczna. Związki łańcuchowe. Węglowodory nasycone, nie-nasycone. Homologia. Izomerja. Wzory sumaryczne i strukturalne. Pochodne chlorowcowe. Alkohole. Etery. Ketony. Kwasy. Związki o funkcjach mierzonych. Aminy. Estry. Tłuszcze. Węglowodany. Białka i t. d.

Biologia.

Wydział humanistyczny i klasyczny. Zasadnicze wiadomości z morfologii organizmów. Ogólne wiadomości o procesach życiowych roślin i zwierząt. Krańczenie materji w przyrodzie. Roślina a zwierzę. Rozmnażanie bezpłciowe i płciowe. Wzrost i rozwój organizmów. Elementarne wiadomości o dziedziczności, mendelizmie, zmienności gatunków, teorii ewolucji. Pogłębienie zasad higieny indywidualnej, ze szczególnem uwzględnieniem higieny pracy umysłowej, odpoczynku i sportów. Wprowadzenie w zagadnienia higieny społecznej, z uwzględnieniem elementów eugeniki.

Wydział matematyczno-przyrodniczy. Klasa I. Ogólna morfologia organizmów, łącznie z wprowadzeniem w zasady systematyki oraz wstępami wiadomościami z teorii ewolucji. Budowa wewnętrzna i zewnętrzna roślin. Budowa wewnętrzna zwierząt. Dziedziczność i jej podłoże materialne. Powstawanie i zmienność gatunków. Klasa II. Organizmy jako podłoże życia. Czynności życiowe organizmu. Wprowadzenie we współczesne poglądy na zasadę ewolucji w biologji. Pogłębienie zasad higieny.

F i l o z o f i a.

Wybrane zagadnienia z logiki, psychologii, teorii poznania, metafizyki, socjologii, etyki i estetyki, zgrupowane około następujących zasadniczych tematów: 1) Poznanie zmysłowe świata zewnętrznego. 2) Myślenie. 3) Zagadnienia logiczne. 4) Zagadnienie nauki. 5) Świat ducha i świat przyrody. 6) Jednostka ludzka. 7) Społeczeństwo. 8) Zagadnienie dobra i piękna.

N a u k a o P a ń s t w i e.

Klasa I. Struktura społeczna i gospodarcza Polski dzisiejszej. Współczesne prądy społeczne w świecie. Współczesne problemy gospodarcze w świecie.

Klasa II. Współczesny ustrój polityczny Polski. Prawo polityczne w Polsce. Współczesne ustroje polityczne w świecie. Zagadnienia geopolityczne. Państwo a oświata i kultura w Polsce. Stosunek Państwa do oświaty i kultury w innych państwach współczesnych.

J ę z y k o b c y n o w o ż y t n y I.

Klasa I. 1) Wypisy, zawierające: a) Utwory prozaiczne i poetyckie, wiążące się z wybranymi przejawami życia współczesnego. b) Utwory poetyckie i prozaiczne z czasów nowszych i najnowszych, wiążące się z wybranymi przejawami życia i kultury obcego narodu w przeszłości do końca XVIII wieku. c) Teksty popularno-naukowe. 2. Utwory wydane oddzielnie. 3. Dzienniki.

Klasa II. Jak w klasie I, z wyjątkiem punktu b), który brzmi: Utwory poetyckie i prozaiczne z czasów nowszych i najnowszych, wiążące się z wybranymi przejawami życia i kultury obcego narodu począwszy od w. XIX do czasów współczesnych. Nauka o języku. Klasa I i II. Pogłębienie i uzupełnienie wiadomości z dziedziny morfologii i składni, nabytych w gimnazjum. Rozszerzenie wiadomości ze słowotwórstwa i pewne elementy z semantyki.

J ę z y k o b c y n o w o ż y t n y II.

A. Język, który był już uczony w gimnazjum. Wypisy, zawierające: opowiadania, ilustrujące na tle współczesnego środowiska wybrane strony życia, zwyczaje i obyczaje obcego narodu; odpowiednio dobrane artykuły o charakterze popularno-naukowym; urywki z arcydzieł literatury. 2. Odpowiednio dobrane utwory, wydane oddzielnie. 3. Dzienniki.

B. Język, którego nauka rozpoczyna się w liceum. Opowiadania, ilustrujące na tle współczesnego środowiska wybrane strony życia, zwyczaje i obyczaje obcego narodu; przystępne artykuły popularno-naukowe.

J ę z y k o b c y n o w o ż y t n y III (nadobowiązkowy).

A. Język, który był już uczony w gimnazjum. Wypisy, zawierające: opowiadania, ilustrujące na tle współczesnego środowiska wybrane strony życia, zwyczaje i obyczaje obcego narodu; odpowiednio dobrane artykuły o charakterze popularno-naukowym; urywki z arcydzieł literatury. 2. Odpowiednio dobrane utwory, wydane oddzielnie. 3. Dzienniki.

B. Język, którego nauka rozpoczyna się w liceum. Opowiadania, ilustrujące na tle współczesnego środowiska wybrane strony życia, zwyczaje i obyczaje obcego narodu; przystępne artykuły popularno-naukowe.

Ć w i c z e n i a c i e l e s n e.

Młódzież męska. Gimnastyka. Gry drużynowe: koszykówka, jordanica, szczypiorniak, palant, hokey. Sporty: Lekka atletyka, pływanie, wioślarstwo, kolarstwo, łyżwiarstwo, narciarstwo, saneczkarstwo, wycieczki. Młódzież żeńska: Gimnastyka. Gry drużynowe: siatkówka, koszykówka, jordanica. Sporty.

R y s u n e k.

Szkice z natury, z zastosowaniem różnych technik rysunkowo-malarskich przedmiotów użytkowych, twórców przyrody, fragmentów architektury, krajobrazu, postaci ludzkiej w ruchu — z uwzględnieniem zjawisk perspektywicznych i światłocienowych. Rysunek z wyobraźni, obejmujący wyrażanie kształtu i barwy przedmiotów pojedynczych i zestawionych w grupy, w rzucie równoległym ukośnym oraz w widoku perspektywicznym. Wprowadzenie w najważniejsze fazy rozwoju sztuki plastycznej, przede wszystkim polskiej oraz europejskiej.

M u z y k a.

Materiał zespołów chórальных: polska pieśń chórалna w kompozycjach oryginalnych oraz polska pieśń ludowa w układach, odpowiadających wymaganiom artystycznym. Materiał zespołów instrumentalnych: łatwiejsze tria fortepianowe, kwartety smyczkowe — w całości lub w częściach, przystępniejszych pod względem technicznym; transkrypcje dzieł symfonicznych na mniejsze zespoły instrumentalne. Audycje myzyczne.

Z a j ę c i a p r a k t y c z n e.

Wydział matematyczno-przyrodniczy. Obróbka ręczna, a w sprzyjających warunkach także na obrabiarkach mechanicznych drzewa, metalu, szkła i wykonywanie różnych przyrządów, aparatów i pomocy naukowych z dziedziny fizyki, chemii, geometrii i t. p. oraz przedmiotów użytkowych. Zaznajomienie uczniów w toku pracy z łączeniem drzewa na zasów pletwowy i wczepty pletwowe otwarte. Wycieczki: zwiedzanie zakładów fabrycznych, zwracanie uwagi na rolę obrabiarek mechanicznych, organizację, warunki i bezpieczeństwo pracy.

U w a g a.

Przedstawiony materiał nauczania został prawie dosłownie, z pewnemi tylko obcięciami, przedrukowany z wytycznych dla autorów programów liceum ogólnokształcącego. Układ jednak — ze względu na ekonomję miejsca — uległ dość poważnej modyfikacji. Z tych samych względów zupełnie pominięto cele nauczania oraz uwagi o metodzie i organizacji pracy.

Konferencja z P. Dyrektorem D-rem M. Mendysem.

W d. 28 sierpnia b. r. p. Dyrektor Szkolnictwa Ogólnokształcącego przyjął przedstawicieli Zarządu Głównego T. N. S. W., kol. kol. Dr. T. Mikułowskiego i M. Tazbira na dłuższej konferencji, w ciągu której omówiono szereg spraw szkolnych i zawodowych. W szczególności poruszyli delegaci sprawę programu i przypuszczalnej liczby liceów ogólnokształcących i zawodowych, dalej niektóre zagadnienia ustrojowo-organizacyjne nowego gimnazjum, jak np. dopływ młodzieży wiejskiej do gimnazjum, zapowiedziane rozporządzenia wykonawcze do statutu gimnazjum, sprawę korespondencji międzyszkolnej i t. d. Delegaci zapytywali również o przyszłą organizację egzaminów wstępnych, matury oraz o zapowiedzianą reformę studjów nauczycieli szkół średnich.

Ze spraw zawodowych w ściślejszem tego słowa znaczeniu delegaci podnieśli szereg wypadków stosowania pragmatyki w sposób, ich zdaniem, niekorzystny dla nauczycielstwa, prosili o przyśpieszenie sprawy rozszerzenia kwalifikacyj nauczycieli, posiadających kwalifikacje niedostosowane do obecnego typu gimnazjum, np. o umożliwienie przyrodnikom-biologom nauczania fizyki lub geografji, wreszcie o liberalniejszy stosunek władz do sprawy zajęć ubocznych nauczycieli. Delegaci przypomnieli wielokrotnie powtarzane postulaty nauczycielstwa w sprawie zaniechania przydziału do szkoły powszechnej, bez zgody danego nauczyciela, oraz w sprawie zwolnienia od opłat szkolnych dzieci nauczycielstwa.

Wreszcie delegaci dali wyraz zaniepokojeniu nauczycielstwa wobec szeroko krążących pogłosek o zamierzonej jakoby obniżce uposażeń pracowników państwowych.

P. Dyrektor oświadczył w tej ostatniej sprawie, iż nic mu narazie nie wiadomo, by zamierzona była obniżka uposażeń, w innych sprawach udzielił wielu cennych wskazówek i informacji. Z wyjaśnień p. Dyrektora wynikało m. in., że sprawa opracowania wytycznych programowych dla liceum ogólnokształcącego posunęła się daleko na przód i że niebawem nastęrczona będzie organizacjom nauczycielskim okazja do wypowiedzenia się w tej sprawie.

Z Konferencji Skautowej w Stockholmie.

Osma Międzynarodowa Konferencja Skautowa, odbyta w dn. 4—7 sierpnia r. b. pod przewodnictwem sędziwego Skauta Naczelnego Baden-Powella, zgromadziła przedstawicieli 24 krajów na 47, które mają skauting, zarejestrowany w Międz. Biurze Skautowem. Nie było tym razem nikogo z Ameryki Południowej, Hiszpanję reprezentował Niemiec, pochodzący ze Śląska, Francja, mimo szybkiego rozwoju skautingu, zwłaszcza katolickich Scouts de France, nie zaznała się wybitnie, tak że świat romański jakoś blado wyglądał. Na tem tle dodatnio wyróżniła się ruchliwość delegacji polskiej, która przygotowała trzy referaty: wojew. Grażyńskiego p. t. „Skauting a bezrobocie wśród młodzieży”, ilustrowany filmem z Harcerskich Ochotn. Ośrodków Pracy, odczytany przez H. Kapiszewskiego, A. Kamińskiego i Dr. T. Strumiłły, członka Międzynarodowego Komitetu Skautowego.

A. Kamiński, kierownik stałej szkoły instruktorów zuchowych w Nierodzimiu na Śląsku, mówił o przystosowaniu metod baden-powellowskich wychowania chłopców w wieku 8—11 lat („wilcząt” i „zuchów”) do warunków narodowych. Klasyczny podręcznik Baden-Powella „Wilczęta” (polski przekład T. Strumiłły) grupuje zajęcia z chłopcami tego wieku głównie około tematów Księgi Dżungli Kiplinga. Otóż dla młodzieży krajów, nie posiadających kolonii, egzotyzm niema siły atrakcyjnej. Dla polskiego chłopca, zwłaszcza ze wsi, „boa”, „pantera” nie przemawiają do wyobraźni, a „wilk” nie jest zwierzęciem bohaterskim, lecz złodziejem owiec. To też ruch zuchowy w Polsce rozwinął się żywiołowo dopiero wtedy, gdy materiał zabaw, gier i pogadanek oparto o źródła rodzime. Ta droga należałoby iść i w innych krajach. Te wywody referenta wzbudziły ogromnie ożywioną dyskusję, w której olbrzymia większość mówców popierała jego stanowisko. Sprawa „wilcząt” jest widocznie wszędzie bardzo aktualna, jak można wnosić z przyjęcia referatu delegata angielskiego J. F. Colquhoun'a o „międzynarodowej współpracy na polu „wilczęcem”, oraz szeregu rezolucyj.

Drugim głównym tematem było zagadnienie skautów starszych, widocznie jednak nie wszędzie należycie przemysłane, gdyż mimo wartościowych referatów pułk. C. F. Birney'a z Anglii i ks. prof. A. Sik'a z Węgier, dyskusja była dość chaotyczna i do żadnych ogólnie przyjętych propozycji nie doprowadziła.

Interesujące projekty i uwagi Dr. Strumiłły, mające na celu ożywienie międzynarodowej współpracy skautowej, żadnej niestety dyskusji nie wywołały. Dr. Strumiłło stwierdził, że młodzież poszczególnych krajów zamało wie o tych krajach i o organizacjach skautowych. Stąd propozycja wydania odpowiedniej książki. Drugie zagadnienie, poruszone przez tego referenta, to wzajemny stosunek szkoły i skautingu, przy czem zachęcano do naśladowania polskich prób prowadzenia całych klas metodami skautowemi. Trzecia grupa uwag dotyczyła pogłębienia pracy skautowej, przez położenie nacisku na stronę moralną wychowania.

Ostatni wreszcie temat konferencji — to organizacja zlotów międzynarodowych t. zw. jamboree. Najbliższy zlot odbędzie się w r. 1937, zapewne w Holandji.

Według sprawozdania Biura Międzynarodowego, skauting liczy obecnie 2½ miliona chłopców i starszyzn. Wzrost od 1933 r. wyniósł 220 tysięcy. Najlicniejsza jest organizacja Stanów Zjedn. A. P. (przeszło 900.000), potem idzie Wielka Brytania (ok. 850.000), Polska (102.000), Siam (97.000), Francja (60.000) i t. d.

St. Sedlaczek, Warszawa.

Zagadnienie promocyj uczniów.

W r. 1930, a więc przed pięciu laty, w broszurze p. t. „Rezultaty wychowawcze szkolnictwa polskiego”¹⁾ poruszyłem nieco obszerniej zagadnienie promowania uczniów i łączącą się ściśle z tem sprawę drugoroczności w szkołach.

Cyfry wówczas przeze mnie omówione wykazały, iż procent niepromowanych, a w następstwie powtarzających klasę (drugorocznych) był u nas zatrważająco wysoki, powodując znaczne szkody społeczne i pedagogiczne.

Po pięciu latach wracam obecnie do tej kwestji w tym celu, by na podstawie nowych cyfr, późniejszych, rozważyć, czy i w jakim stopniu zły ówczesny stan uległ zmianie. Wówczas w roku 1930 omawiałem tę kwestję na podstawie wyników promowania w szkołach średnich z roku 1926/27, obecnie posiadamy jako najnowsze cyfry z r. 1931/32²⁾, a więc po skończonym pięcioletnim okresie rozwoju szkolnictwa. Nawiasowo nadmieniam, iż jak wiadomo rok 1931/32 był ostatnim rokiem istnienia pełnych szkół średnich na podstawie dawnego ustroju szkolnictwa.

Rozważania niniejsze dadzą więc sposobność do wysnucia wniosku, czy i w jakim stopniu polepszały się rezultaty wychowawczo-naukowe w ostatnim 5-leciu zreformowanej w r. 1932 szkoły średniej.

W roku 1926/27 liczba uczniów we wszystkich szkołach średnich ogólnokształcących państwowych i prywatnych wynosiła 206.315, z tego niepromowanych było 40.939 czyli 19,7%; a zatem co piąty uczeń nie przeszedł w tym roku do wyższej klasy, czyli zmarnował jeden rok życia.

Według zamknięć rachunkowych za rok 1926/27 kształcenie jednego ucznia w klasie średniej państwowej kosztowało 314 zł. Mnożąc tę cyfrę przez ilość niepromowanych, otrzymujemy sumę 12,8 milionów.

W roku 1931/32 mieliśmy we wszystkich szkołach średnich 193.700 uczniów, z tego niepromowanych było 26.500 czyli 13,7 procent ogółu uczniów, a więc widzimy znaczną poprawę, bo co ósmy uczeń nie uzyskał promocji.

Aby uwidocznić dokładniej zmianę, jaka zaszła w ciągu tych 5 lat podam zestawienia klasami: procent niepromowanych i liczbę przechodzących normalnie z klasy do klasy (po odrzuceniu niepromowanych), przyjmując dla pierwszej klasy liczbę 100 za lata 1926/27 i 1931/32.

Klasy	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	ilość kończących normalnie
% niepromowanych	1926/27 15.8	18.7	19.4	23.9	21.3	21.6	20.4	14.7	—
	1931/32 8.4	11.5	11.3	18.8	16.7	18.3	18.7	7.7	—
przechodzi normalnie	1926/27 100	84.2	68.5	55.3	42.1	33.1	26	20.7	18.7
	1931/32 100	91.6	81.5	72.3	58.7	48.9	40	32.5	30

Z cyfr za rok 1926/27 wynika, że liczba niepromowanych znaczna w klasie I-ej (15,8%), wzrastała gwałtownie w klasie II-ej (do 18,7), rosła dalej w klasach III-ej i IV-ej, utrzymywała się na nieco niższym, ale wysokim poziomie w klasach piątej i szóstej (21,6), a spadała lekko w klasie siódmej (20,4) i dość znacznie w klasie ósmej (14,7). W rezultacie na 100 uczniów klasy pierwszej, przy takim wyniku promocji, jak w r. 1926/27, ukończyłoby klasę ósmą zaledwie 18,7³⁾.

W roku 1931/32 liczba niepromowanych w klasie pierwszej jest o wiele mniejsza niż w r. 1926/27 (zamiast 15,8 tylko 8,4), podnosi się znacznie w klasach II i III-ciej (11,5 i 11,3) i dość wysoko w klasie czwartej (do 18,8), spada w klasie V-ej (do 16,7), znów podnosi się lekko w klasach VI i VII-ej (18,3, 18,7), by wreszcie spaść bardzo znacznie (do 7,7) w klasie ósmej. Dzięki temu na 100 uczniów klasy pierwszej przy wyniku promocji z r. 1931/32 ukończyłoby klasę ósmą 30³⁾ zamiast 18,7 jak w roku 1926/27.

¹⁾ Wysłała jako odbitka z „Oświaty Polskiej”, a część, jej dotycząca szkolnictwa średniego, była drukowana osobno w „Przeglądzie Pedagogicznym” z r. 1930.

²⁾ Patrz: Statystyka Szkolnictwa 1932/33 i Mały Rocznik Statystyczny z lat 1934 i 1935.

³⁾ Jest to obliczenie teoretyczne, oznacza, że gdyby promocje w tym samym stopniu utrzymały się przez 8 lat, to na 100 uczniów pierwszej klasy ukończyłoby 8-ą kl. uczniów 18,7, wzgl. 30.

Z zestawienia klasami widzimy, że najczęściej odpadało jako niepromowanych w klasach: drugiej, czwartej i szóstej; na tych więc poziomach dokonywała się głównie selekcja uczniów w dawnej szkole średniej.

Z porównania lat 1926/27 i 1931/32 wynika, że w tych pięciu latach stan naszego szkolnictwa poprawił się poważnie. Czy doszliśmy do stanu zadawalającego? Wydaje mi się, że jeszcze nie.

Pisząc o tej sprawie w r. 1930 twierdziłem, że: „pragnąc zmienić stan obecny (z r. 1926/27), należy pomyśleć o udoskonaleniu form selekcyjnych, oraz podnieść wymagania przy przyjmowaniu do szkół”.

Najbliższe pięciolecie (1932/33 — 1937/38) wykaże, czy dokonana reforma szkolna zrealizowała te postulaty.

Jan Kornecki, Korzec.

Kolonje młodzieży szkół średnich nad morzem.

Kolonje dla młodzieży szkolnej organizuje Koło Warszawskie T. N. S. W. nad morzem od 1931 roku. Akcję kolonijną Koła, rosnącą na sile i zyskującą coraz większą popularność wśród społeczeństwa, ilustrują poniższe zestawienia liczbowe:

Kolonje letnie nad morzem.

R O K	Liczba kolonij	RAZEM UCZESTNIKÓW		OGÓŁEM MŁODZIEŻY SZKÓŁ ŚREDN.
		Uczniów	Uczennic	
1931	1	57	—	57
1932	2	65	45	110
1933	3	120	80	200
1934	4	259	334	593
1935	4	310	375	685

W b. r. Kolonje odbywały się w dwóch turnusach: od 24 czerwca do 15 lipca i od 16 lipca do 5 sierpnia. W związku z przesunięciem początku roku szkolnego 1935/36 r. do 3.9 b. r. Kolonje przedłużono do 12 sierpnia.

Liczbowe dane z Kolonij 1935 r.

Lp.	NAZWA OŚRODKA	Czas trwania sezonu				Liczba uczestników łącznie
		od — do	Ogółem	od — do	Ogółem	
1.	Swarzewo — młodsz. dz.	24/6 — 15/7	70	16/7 — 5/8	60	130
2.	Swarzewo — młodzi chł.	24/6 — 15/7	75	16/7 — 5/8	65	140
3.	Wielka Wieś — star. dz.	24/6 — 15/7	145	16/7 — 5/8	125	270
4.	Chłapowo — star. chł.	24/6 — 15/7	75	16/7 — 5/8	70	145
						Ogół. młodz.
5.	Wielka Wieś — okres przedłużenia Kolonij	5/8 — 12/8	58			685
						58

Na Kolonjach w Chłapowie i Wielkiej Wsi — Hallerowie przebywała w b. r. grupa młodzieży polskiej z Kanady i Czechosłowacji (13 osób), skierowana przez Światowy Związek Polaków Zagranicą.

Skład personelu wychowawczego i lekarskiego Kolonij przedstawiał się, jak następuje: kol. Franciszek Cichecki, dyrektor gimn. jako Kierownik Kolonij w Chłapowie i 2-ch wychowawców; kol. Wanda Kahlowa, kierowniczka Kolonij w Wielkiej Wsi i 5 wychowawczyń; kol. Zofia Więckówna, kierowniczka Kolonij w Swarzewie i 3 wychowawczynie; kol. Józef Miernik, kierownik Kolonij w Swarzewie i 3-ch wychowawców. Opiekę lekarską sprawowali: dr. Władysław Chmielewski, jako lekarka Kolonij żeńskich, i dr. Tadeusz Ostroch, jako lekarz Kolonij męskich. Funkcję higienistki pełniła p. Kazimiera Kowalska.

Władze Oświatowe oraz Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę objawiły w tym sezonie wielkie zainteresowanie kolonjami Koła Warszawskiego T. N. S. W. Wizytowali kolonie w tym roku: dr. K. Mitkiewicz, wizytator higieny szkolnej, Kuratorjum O. S. Warsz., dr. M. Godycki, wizytator higieny szkolnej Kuratorjum O. S. Poznańskiego, p. S. Wilczyński, naczelnik Wydziału Opieki Społecznej Komisarjatu Rządu w Warszawie, p. J. Jeżewski, referent dla spraw Kolonii przy Komisarjacie Rządu w Warszawie, p. J. Kopeć, inspektor szkolny pow. morskiego, p. Bohomolec z Warszawy, jako przedstawiciel Światowego Związku Polaków Zagranicą i Komisja Sanitarna z Wejherowa z lekarzem pow. morskiego na czele.

Odwiedzali Kolonie: dr. T. Mikułowski, sekretarz generalny Zarządu Głównego T. N. S. W., kol. dyr. Fiedorowicz, jako członek Komisji Kolonii, kol. Jan Dziedzic, sekretarz Koła Warszawskiego T. N. S. W. i wielu z pośród rodziców młodzieży, przebywającej na Kolonjach.

Władze kolejowe odniosły się do Kolonii dość przychylnie, ponieważ uruchomiły specjalny pociąg w obie strony. Również starosta morski, p. Wendorff okazał Kolonom wiele sympatii i wydanej pomocy, zwłaszcza przy staraniach o zwolnienie od taksy kuracyjnej Kolonii w poszczególnych gminach.

Dzięki subsydjom z kredytów Opieki Społecznej Rządu i Funduszu Pracy znaczna część młodzieży przebywała na Kolonjach bezpłatnie względnie na warunkach ulgowych. Młodzież nawiązała serdeczną nić przyjaźni z młodzieżą kaszubską, czego wyrazem był specjalny reportaż radiowy z Kolonii T. N. S. W. o programie regionalnym, przeprowadzony przez Polskie Radio w dniu 4 sierpnia b. r. na wszystkie rozgłośnie polskie.

Kolonja Nauczycielska Koła Warszawskiego T. N. S. W.

Zarząd Koła Warszawskiego T. N. S. W. zorganizował w r. b. Kolonję letnią nauczycielską nad pełnem morzem w Ostrowie pod Jastrzębią Górą. Kolonja ta trwała 9 tygodni: od 25.VI do 25.VIII, liczyła 145 uczestników. Koszt utrzymania wynosił 2 zł. 50 gr. dziennie od osoby. Jedzenie wydawane było 3 razy dziennie z kuchni pod własnym zarządem. Uczestnicy kolonii uzyskali 75% zniżkę kolejową oraz 50% zniżkę w opłacie taksy kuracyjnej. Zarząd Kolonii zorganizował 4 wycieczki: 1) do Jastarni, Gdyni i Helu, 2) Gdańska i Zoppot, 3) Dąbek, ujścia Piaśnicy, granicy niemieckiej i jeziora Żarnowieckiego, 4) Wejherowa i jeziora Dobrego. W jadalni Kolonii zorganizowana została wystawa obrazów malarza kol. Stefana Pieniżka z Warszawy, złożona z uroczych krajobrazów nadmorskich, których większość została natychmiast rozkupiona przez uczestników kolonii. Prof. S. Pieniżek zaofiarował 10% ze sprzedaży tych obrazów na inwentarz kolonii nauczycielskiej T. N. S. W. Atmosfera panowała szczerą, miłą, koleżeńską. Kierownictwo Kolonii spoczywało w ręku kol. Wandy Witwińskiej. Nad organizacją życia towarzyskiego czuwał kol. L. Freyt.

Z życia T. N. S. W.

Z Okręgu Lwowskiego T. N. S. W.

Zarząd Okręgu po wyborach, dokonanych na W. Zgromadzeniu w dniu 17 kwietnia ukonstytuował się na posiedzeniu Wydziału w dniu 4 czerwca jak następuje: prezes M. Szczerbański, prof. gimn. IV, wiceprezisi: E. Pola, prof. gimn. IV i M. Łukasiewicz nauczyciel gimn. im. Królowej Jadwigi, sekretarz Dr. Bron. Nadolski, naucz. Szk. Ekonom. Handlowej, skarbnik St. Ruxer, emer. prof. gimn. Prócz tego wchodzi w skład Zarządu Okręgowego ze Lwowa: kol. kol. St. Cygan, dyr. M. Radomski, Fr. Szmyd, T. Urbański i J. Zakrzewski, z poza Lwowa: Fr. Cypriś (Rzeszów), dyr. Z. Skorski (Przemyśl), M. Zawalkiewicz (Kamionka Strum.), a jako wryliści: dr. Wł. Olszewski (Muzeum) i prezesi kol. kol.: dyr. T. Kaniowski (Drohobycz), M. Spólnicki (Kolomyja), T. Dregiewicz (Lwów), dr. Fr. Persowski (Przemyśl), St. Piekarczyk (Rzeszów), ks. dr. L. Tokarski (Stanisławów), K. Węgrzynowski (Stryj), F. Lercher (Tarnopol). Jako zastępcy członków Zarządu Okr. wchodzi ze Lwowa koledzy: T. Dobrowolski, dyr. B. Janowski, Wł. Lichtenberg, ks. Fr. Turczański i J. Partykiewicz, a z prowincji kol. K. Turczański (Stryj).

Z życia Kół T. N. S. W. w Okręgu Lwowskim.

Zarząd Koła w Drohobyczu odbył po Walnem Zgromadzeniu Koła T. N. S. W. 3 posiedzenia, pełnych zaś zwyczajnych posiedzeń całego Koła odbyło się 4. Na posiedzeniach tych po załatwieniu spraw bieżących i pism, które wpływały od Zarządu Gł., delegat Koła, kol. M. Mściwujewski, zdawał sprawę z przebiegu W. Zgromadzenia Okręgu we Lwowie i W. Zgromadzenia T. N. S. W. w Warszawie. Przeprowadzono też dyskusję nad tezami Koła Krakowskiego a uchwalony memoriał przesłano Zarządowi Gł. i Okręgowemu. Wreszcie ustalono odpowiedź na kwestjonariusz Zarz. Gł. w sprawie egz. dojrzałości na podstawie referatu kol. Dyr. Kaniowskiego.

Skład obecnego Zarządu Koła jest następujący:

Prezes: kol. Dyr. T. Kaniowski, Wiceprezes: kol. W. Moroń, sekretarz: kol. dr. B. Mantel, skarbnik: kol. J. Groński.

Walne Zgromadzenie Koła T. N. S. W. w Jarosławiu odbyło się dnia 23 lutego b. r. Kol. prezes złożył sprawozdanie z działalności Koła za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1934 r. W okresie sprawozdawczym Koło odbyło jedno roczne Walne Zgromadzenie, 3 posiedzenia Zarządu i 7 posiedzeń zwyczajnych.

Na posiedzeniach Zarządu omawiano sprawy organizacyjne Koła, zaś z posiedzeń zwyczajnych 3 poświęcono sprawozdaniom delegatów ze Zjazdów we Lwowie i Warszawie, 2 rozpatrywaniu tez Koła Krakowskiego, 1 kwestjonariuszowi w sprawie egzaminu dojrzałości, a na jednym kol. Z. Wiśniowski wygłosił referat na temat: „Uwagi nad realizacją programu z języka polskiego w kl. I-szej”.

Stosunek Koła do tutejszych Władz szkolnych i innych był w ubiegłym roku zupełnie poprawny. Stosunek do innych miejscowych Towarzystw był już przez to samo należycie ułożony, że członkowie Koła są również czynnymi członkami tych Towarzystw i tem właśnie zaznacza się dodatnio apolityczność Koła, jak również całego T. N. S. W. Przy Kole istnieje kasa koleżeńska, do której mogą należeć nauczyciele szkół średnich nawet z poza Koła T. N. S. W. Kasa ta jest pod nadzorem Koła, za pośrednictwem delegatów. Znaczna liczba członków należy do funduszu pośmiertnego.

Po sprawozdaniu skarbnika i bibliotekarza rozwinęła się ożywiona dyskusja nad sposobem ożywienia prac w Kole wśród członków i szerszej publiczności. Po dyskusji kol. J. Kaniak imieniem Komisji Rewizyjnej postawił wniosek o udzielenie Zarządowi absolutorjum za rok 1934. Wniosek ten jednomyślnie uchwalono. Przystąpiono do wyborów. Prezesem został ponownie wybrany przez aklamację kol. A. Bryzek, a członkami Zarządu: ks. J. Szypuła, T. Tenczarowski, inż. M. Robakowski, J. Krawczyk.

Koło T. N. S. W. w Jaworowie odbyło W. Zgromadzenie dnia 15 marca r. b. pod przewodnictwem kol. prezesa ks. J. Wacławskiego, który przed porządkiem dziennym poświęcił zmarłemu w dniu 3 lutego b. r. ks. Janowi Wawszczakowi, długoletniemu członkowi T. N. S. W., gorące słowa wspomnienia. Zebrani uczcili pamięć Zmarłego przez powstanie. Sprawozdanie z rocznej działalności Koła złożył kol. Sekretarz Balwirczak.

Koło odbyło 1 doroczne i 1 nadzwyczajne Walne Zgromadzenie. Zarząd odbył 3 posiedzenia. Biblioteka liczy 221 dzieł w 247 tomach. Ruch w bibliotece dość znaczny. Korzystali członkowie obecni i dawniejsi, młodzież szkolna i pozaszkolna.

Po udzieleniu dotychczasowemu Zarządowi absolutorjum wybrano kol. ks. J. Wacławskiego prezesem na r. 1935 i uchwalono pozostawić Zarząd w składzie poprzednim. Na wniosek kol. Hałaszyńskiej uchwalono wpłacić zaległość Funduszu Wdzięczności z pozostałości kasowej.

Walne Zgromadzenie Koła T. N. S. W. w Kamionce Strm. dnia 14 marca r. b. wybrało nowy Zarząd w następującym składzie: Prezes kol. M. Zawatkiewicz, wiceprezes: ks. dr. Jan Kutowski, sekretarz: kol. Teodor Bachman, skarbnik: kol. Józef Sas.

Koło T. N. S. W. w Łańcucie odbyło w roku sprawozdawczym 3 posiedzenia plenarne, na których dyskutowano sprawy bieżące (omawiano kwestjonariusz Koła Krakowskiego, sprawę egzaminu dojrzałości i inne aktualne zagadnienia). Dość żywa natomiast była działalność kolegów w miejscowych towarzystwach, jak Sokół, O. T. R., Związek Oficerów Rezerwy, L. O. P. P., Komitet Opieki nad grobami bohaterów, P. C. K. Obecny Zarząd Koła stanowią: prezes kol. M. Pelc, wiceprezes: kol. H. Miklas, skarbnik: kol. Fr. Bałtowski.

Koło w Przemysłu liczy 58 członków. W ostatnich czasach zaznacza się przyływ nowych kolegów. W r. ub. odbyło jedno Walne Zgromadzenie i 7 posiedzeń Zarządu. W ciągu r. ub. odbyły się 4 odczyty dla członków: O ideale wychowawczym B. Russela, ref. kol. Fr. Lorentza. Nasza opinja o maturze, dyskusja nad tezami Okr. Krakowskiego, Pochwały i nagrody w szkole średniej, ref. kol. dyr. Z. Skorskiego. Odczytów naukowo-popularnych dla szerszej publiczności urządzono 6, w tem o stanowisku rodziców w dzisiejszej szkole, z udziałem 200 osób, oraz o maturze referaty d-ra M. Olszewskiego i M. Szczerbańskiego, z udziałem 200 osób. Członkowie Koła wygłosili w r. ub. 46 odczytów dla członków innych instytucji, oraz urządzili Wieczór Sienkiewiczowski, z udziałem ponad 500 osób. Koło posiada doskonale funkcjonującą Kasę Koleżeńską. Prezesem Koła jest kol. dr. Fr. Persowski, wiceprezesem kol. dyr. Z. Skorski, sekretarzem kol. St. Jurek, a skarbnikiem kol. St. Borowiecki. Dzięki działalności wypróbowanych pracowników T. N. S. W. Koło Przemyskie jest jedną z najruchliwszych naszych placówek organizacyjnych.

Koło w Sanoku, które w uprzednim roku administracyjnym odbyło 5 zebrań z referatami kol. kol. d-ra S. Flizaka i kol. T. Miększa, powołało na Walnem Zgromadzeniu w dniu 9 lutego do Prezydjum kol. A. Rejmina jako prezesa, kol. T. Miększa jako wiceprezesa, kol. M. Batorskiego jako sekretarza i kol. d-ra S. Flizaka jako skarbnika. W dniu 29 maja odbyło się posiedzenie Koła, poświęcone ś. p. Marszałkowi Piłsudskiemu. Uchwalono ofiarować 25 zł. na Kopiec na Sowińcu i 25 zł. na żywy pomnik w Sanoku. Następnie kol. T. Miększ wygłosił referat o szkole faszystowskiej.

Z życia T. N. S. W. w Okręgu Poznańskim.

Koło w Bydgoszczy odbyło nadzwyczajne Zgromadzenie w dniu 24 maja. Wobec rezygnacji dotychczasowego prezesa, kol. St. Baczyńskiej, wyrażono jej podziękowanie za dotychczasową działalność i wybrano jednogłośnie kol. M. Seidla, poczem po uzupełnieniu Zarządu i Komisji rewizyjnej ukonstytuowano go, wybierając wiceprezesem kol. St. Baczyńską, sekretarzem kol. J. Napieralską, skarbnikiem kol. A. Lisieckiego, a członkami Zarządu kol. kol. Wł. Lipczyńskiego i J. Wolfa. Do Komisji rew. weszli: kol. kol. Fr. Stopa i M. Sygnarski, a do Komisji rozjemczej kol. kol. Kmiec, Gromadzka, Monowid, Zielińska i Wolbek. Koło sygnalizuje nam napływ nowych członków.

Koło w Poznaniu prosi nas o zaznaczenie, że w swoim czasie subskrybowało 200 zł. na pożyczkę inwestycyjną.

Koło w Tczewie po ustąpieniu zasłużonego prezesa, kol. Schwarzwöyny, wybrało na Walnem Zgromadzeniu w dniu 8 kwietnia nowy Zarząd. W skład Prezydjum weszli kol. kol.: dyr. J. Traczewska jako prezes, A. Guziński jako wiceprezes, M. Wybieralska (skarbniczka) i A. Dukalska (sekretarka).

Z życia Okręgu Wileńskiego.

Zarząd Okręgu zawiadamia nas, że podpisał 200 zł. na pożyczkę inwestycyjną.

Zarząd Koła Wileńskiego nadesłał nam sprawozdanie za rok 1934/35, z którego wynika, że w ostatnim roku administracyjnym Koło odbyło 2 Walne Zgromadzenia, 5 posiedzeń ogólnych i 9 zebrań Zarządu. W czasie tych zebrań wysłuchano referatu kol. kol.: dyr. Łokuciejewskiego o gronie nauczycielskiem i uczniach gimnazjum w Mołodecznie w latach 1854—55 i Instytutu Szlacheckiego w Wilnie w latach 1856—59 Z. Iwaszkiewiczowej o roli ojca i matki w życiu rodziny robotniczej i St. Świackiego o pracach wychowawczych w szkołach O. S. Wil. za czasów Kuratorstwa ks. A. Czartoryskiego. Nadto przedyskutowano „tezy krakowskie”, ankietę maturalną oraz wytyczne dalszej działalności Koła, zwłaszcza wobec niepokojących objawów braku zainteresowania życiem organizacyjnym. Dla rozbudzenia zainteresowania założono przy Kole biblioteczkę nowości beletrystycznych, na którą uzyskano subwencję Zarządu Okręgowego. Po wyborach, dokonanych na Walnem Zgromadzeniu w dniu 9 maja, Zarząd Koła ukonstytuował się na zebaniu w dniu 11 czerwca, jak następuje: kol. kol. K. Matulewicz prezes, A. Czyż wiceprezes, dr. Wł. Kuźniar sekretarz, St. Świacki skarbnik i H. Dzikowska bibliotekarz.

Z Okręgu Krakowskiego.

Jedną z najcenniejszych prac Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. jest znakomicie prowadzona Komisja Obrony prawnej, pozostająca pod kierunkiem członka Zarządu Okręgowego, znanego powszechnie obrońcy praw nauczycielskich, kol. Trybowskiego, emer. Wyzytatora Szkół. Komisja ustaliła specjalny Regulamin, który poniżej pomieszczamy.

REGULAMIN

Komisji Obrony Prawnej przy Zarządzie Okręgu Krakowskiego T. N. S. W.

„Zgodnie z punktem 8 i 65 Statutu T. N. S. W. tworzy się Komisję Obrony Prawnej przy Zarządzie Okręgu Krakowskiego T. N. S. W. z następującym regulaminem:

1. Komisja Obrony Prawnej składa się z 5 członków, w skład których wchodzi Prezes, względnie Wiceprezes i Sekretarz Okręgu, Naczelnik Biura Obrony Prawnej oraz 2 referentów tego Biura. Jednym z nich musi być ten, któremu dana sprawa została przydzielona. Komisja ta obok innych spraw, zdających do obrony nauczycielstwa, prowadzi przewidziane 4-tym punktem wymienionego Statutu Biuro Obrony Prawnej poszczególnych członków Towarzystwa w obrębie terytorjum Okręgu Krakowskiego T. N. S. W., a to według zasad poniżej podanych.

2. Biuro Obrony Prawnej składa się z Naczelnika i Sekretarza oraz referentów.

3. Z Biura Obrony Prawnej mają prawo korzystać bezpłatnie wszyscy członkowie Okręgu Krakowskiego T. N. S. W., o ile się doń zwrócą przy zachowaniu następujących przepisów:

4. Okręgowe Biuro udziela porady na podstawie dokumentów, przedstawionych w oryginałach lub odpisach.

5. Okręgowe Biuro Obrony Prawnej udziela swych informacji: a) ustnie przy bezpośrednim zwróceniu się interesowanych, b) piśmiennie, gdy sprawa została nadesłana listownie do Biura.

6. Sprawy, które ewentualnie kwalifikują się do wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, powinny być skierowane do Zarządu Okręgowego za pośrednictwem i z aprobatą Zarządu Koła, którego interesowany jest członkiem.

7. Okręgowe Biuro Porady Prawnej udziela porady w sprawie szans powodzenia skargi w N. T. A. i na żądanie członka, o ile uzna, że wniesienie skargi miałyby widoki powodzenia, względnie, o ile nie uzna, że wniesienie skargi byłoby zgóry skazane na niepowodzenie, układa i redaguje skargę i przekazuje ją adwokatowi do dalszego urzędowania.

8. Koszty prowadzenia spraw obciążają z reguły interesowanego z tem, że opłatę skarbową i rzeczywiste koszty kancelaryjne Biura Okręgowego uiszcza interesowany temu Biuru zgóry, inne zaś koszty przewodu procesowego uiszcza dodatkowo, według rachunku adwokata.

9. Sprawy, kierowane do Okręgowego Biura Obrony Prawnej, powinny być przesłane do Zarządu Okręgowego: a) gdy podlegają wniesieniu skargi do N. T. A. — co najmniej na cztery tygodnie przed upływem dwumiesięcznego terminu do wniesienia skargi, b) gdy podlegają odwołaniu do Ministerstwa W. R. i O. P., względnie w sprawach emerytalnych do Ministerstwa Skarbu — co najmniej na 10 dni przed upływem terminu.

10. Do pisma o udzielenie porady prawnej, względnie o udzielenie pomocy prawnej, dołączyć należy zaświadczenie Zarządu odnośnego Koła, od jakiego czasu petent jest członkiem Towarzystwa.

11. Członkowie, którzy zwracają się do Biura Obrony Prawnej, nie przestrzegając przepisów niniejszego regulaminu, narażają się na niemożność skutecznego załatwiania ich spraw.

12. Niniejszy regulamin wchodzi w życie z dniem ogłoszenia go w „Przebiegach Pedagogicznym”.

Za Zarząd Okręgowy T. N. S. W.

(—) J. Plezia,
Sekretarz.

(—) Stanisław Skimina,
Prezes.

Komunikaty Zarządu Głównego T. N. S. W.

Posiedzenia Prezydium z dn. 26 sierpnia i 5 września 1935 r. 1) Przyjęto do wiadomości sprawozdania członków Prezydium z pracy wakacyjnej. 2) Wysłuchano i przyjęto do wiadomości sprawozdanie kol. Wiceprezesa z działalności domów wypoczynkowych w czasie wakacji. 3) Wysłuchano sprawozdania delegacji Prezydium z konferencji z P. Dyrektorem d-rem Mendyssem i z interwencji w Biurze Personalnem Ministerstwa W. R. i O. P. 4) Dokonano reorganizacji Biura Zarządu Głównego, możliwie ograniczając wydatki. 5) Omawiano sprawę nadchodzącego posiedzenia Rady Oświecenia Publicznego i uchwalono przedłożyć odpowiednie wnioski Wydziałowi. 6) Rozpatrywano sprawę czasopism T. N. S. W.

Kronika.

Kasa Mianowskiego a Kultura i Wychowanie.

Kasa im. Mianowskiego w Warszawie przyznała kwaterownikowi naszemu, p. t. „Kultura i Wychowanie” subwencję w kwocie 500 zł.. Z radością notujemy ten nowy wyraz uznania sfer naukowych dla naszego czasopisma.

Sukces Książnicy-Atlas T. N. S. W.

Spis książek, aprobowanych do użytku w szkołach średnich na kl. III, a więc świeżo aprobowanych, obejmuje 17 wydawnictw Książnicy, w tem do nauki religii 1 książkę, do jęz. polskiego 3, do łaciny 1, do jęz. obcych (kl. II) 3, do geografii 2, do fizyki 1 i do matematyki 6. Jest to piękny sukces firmy, założonej w swoim czasie przez naszą organizację.

Zniżki dla członków T. N. S. W.

Następujące instytucje i firmy warszawskie udzieliły wszystkim członkom T. N. S. W. zniżek i rabatów za okazaniem legitymacji członkowskich:

W LECZNICY ZWIĄZKOWEJ LEKARZY SPECJALISTÓW dla przychodzących chorych, Marszałowska 98, porada lekarska zamiast zł. 5 — zł. 4, inne zabiegi lekarskie obniżone od 20% do 30%.

LEKARZ DENTYSTA Jadwiga Wielgoszowa, Warecka 15, m. 15 — 20%.

ZAKŁADY KAPIELOWE „DIANA”, Chmielna 13 — 25%.

W SKLEPACH: Kolportaż Książki Polskiej, Foksal Nr. 15 — 10%; w sklepach materiałów piśmiennych: Nasz Sklep — Uranja, Warszawa, Jasna 1, Łódź, Piotrkowska 90 — 10%; Ad Astra, materiały piśmienne, Nowy Świat 1 — 10%; J. Dziewulski — składy papieru, Krakowskie Przedmieście 9, Krakowskie Przedmieście 29, Żłota 29, Marszałkowska 95 — 10%; St. Winiarski, skład papieru, Nowy Świat 53 — 10%; Pracownice ubrań i obuwia: Jan Kielman, magazyn obuwia, Chmielna 3 — 5%; K. Dutkiewicz, magazyn bielizny i galanterji, Świętokrzyska 30—7½; Franciszek Ryczer, wytwórnia parasoli i lasek, Marszałkowska 101—10%; Gustaw Marynowski, magazyn bielizny i konfekcji męskiej, Marszałkowska 112 — 8%. Karol Jankowski, fabryka sukna, Nalewki 10 — 10%; Bracia Borkowscy, Zakłady elektrotechniczne, Jerozolimska 6 — 15%; Ludwik Spiess i Syn, zakłady chemiczne, Plac Teatralny 18, Marszałkowska 99, Marszałkowska 140 — 5%—10%; St. Rudzki, optyk, Nowy Świat 40 — 10%; Józef Pazderski, zegarmistrz, Warszawa, Bracka 9, za wszelkie naprawy — 10%, ze sprzedaży — 5%.

W PRENUMERACIE PISM 25% zniżki udzielają: Express Poranny, Gazeta Polska, Goniec Warszawski, Kurjer Poranny, Ilustrowany Kurjer Codzienny, Robotnik, Ruch Literacki.

WYDAWNICTWA: Instytut Literacki — 45% zniżki na swoich wydawnictwach.

Składnica przyborów sportowych, Żórawia 3 — 5⁰/₀

Z żałobnej karty.

Ś. p. Michał Wąs.

Nauczyciel gimnazjum państw. im. H. Sienkiewicza we Wrześni, zmarł nagle na udar serca w 52 r. życia na swej ojcowiznie w Żerkowie (woj. krakowskie) dnia 25 lipca b. r. Urodzony w r. 1883 w Żerkowie, ukończył studia gimnazjalne w gimnazjum im. K. Brodzińskiego w Tarnowie, poczem poświęcił się studjom filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie pod kierunkiem ś. p. Prof. K. Morawskiego i Miodońskiego. W r. 1911 wstępuje do zawodu nauczycielskiego i pracuje kolejno w gimnazjum IV im. H. Sienkiewicza w Krakowie oraz I Gimnazjum Państw. w Jarosławiu. Wybuch wojny światowej powołuje ś. p. Zmarłego w szeregi wojskowe, z których sterany poważnie na zdrowiu staje bezpośrednio w r. 1918 ponownie do pracy w umiłowanym przez siebie zawodzie nauczycielskim. Gdy w r. 1919 budują się zryby szkoły polskiej w historycznej Wrześni, spieszy ś. p. prof. Wąs organizować podstawy i zaczątki obecnego tamtejszego gimnazjum państwowego. I odtąd postać i nazwisko ś. p. Zmarłego wiąże się ściśle tak z wrzesińskim terenem pracy szkolnej, jak i obywatelsko-społecznej. W jednej i drugiej cechowało Go wielkie i głębokie poczucie odpowiedzialności i świadomość ciężących na Nim obowiązków, przed którymi nigdy się nie uchylał. Nauczyciela - wychowawcę cechowało szczere umiłowanie zawodu i młodzieży, której prawdziwym był przyjacielem. Umiął w sercach jej budzić poczucie piękna i zamiłowania do antyku a miłość i przywiązanie do Swej osoby.

W obęściu z otoczeniem i kolegami nad wyraz prosty i przystępny, posiadał łatwość obcowania z ludźmi, u których przy pierwszym zetknięciu umiał zjednywać sobie sympatię i przywiązanie. Nazwisko ś. p. Zmarłego na terenie pracy obywatelsko-społecznej we Wrześni związane będzie trwale z tamtejszem Kołem T. N. S. W. oraz Tow. Bursy Gimnazjalnej im. K. Marcinkowskiego. Obu towarzystw był duszą i współrealizatorem. Członkiem T. N. S. W. był od pierwszej chwili wstąpienia do zawodu nauczycielskiego i pozostał wierny szeregom Towarzystwa do śmierci.

Odszedł w zaświaty dobry i wytrawny pedagog-wychowawca, prawdziwy przyjaciel młodzieży, odszedł serdeczny i dobry kolega, bezinteresowny i ofiarny pracownik społeczny. Nie danem Mu było wrócić po wywczasach wakacyjnych do umiłowanego warsztatu pracy zawodowej. Umarł zdala od niego, Jakgdyby w nagrodę za to pozwoliła Mu Opatrzność zamknąć oczy na ojcowiznie, której Spoczął na cmentarzu w Biesiadkach. Niechaj ziemia rodzinna lekką Mu będzie i da ukojenie za wszystkie doznane zawody życiowe i poniesione ofiarne trudy cichego i przykładnego żywota.

Cześć Jego pamięci!

Ś. p. Stefan Wilkoszewski.

W dniu 17 lutego 1935 r. zmarł w Lublinie ś. p. Stefan Wilkoszewski, profesor gimnazjum S. S. Urszulanek, skarbnik miejscowego Koła T. N. S. W.

Urodzony w 1879 r., po ukończeniu szkoły średniej w Łodzi, ś. p. prof. Wilkoszewski studia wyższe odbywał (do r. 1905) na Politechnice w Warszawie, a potem na Uniwersytecie w Genewie. W tym czasie zasłużył się bardzo Polsce, pracując w akademickim „Zecie”, który delegował Go do Związku Młodzieży Rzemieślniczej im. Kilińskiego, a następnie do Narodowego Związku Robotniczego, gdzie był członkiem zarządu. Brał czynny udział w organizowaniu strajku szkolnego na terenie szkół rosyjskich w Warszawie. Jako student był też wykładowcą na t. zw. „kompletach gimnazjalnych”, zorganizowanych celem kształcenia młodzieży polskiej, która tłumnie opuściła mury szkół rosyjskich. Prócz tego z ramienia Polskiej Macierzy Szkolnej wyjeżdżał na prowincję z popularnymi odczytami i wykładami na kursach dla dorosłych. W Genewie był członkiem Zarządu Zjednoczenia Polskiej Młodzieży Zagranicą i współpracował z Komitetem Muzeum Narodowego w Rapperswyłu. Należał też do Polskiej Organizacji Wojskowej w Genewie. W 1920 r. wstąpił do wojska i brał czynny udział w walkach z bolszewikami. Jako nauczyciel pracował w szkołach średnich w Warszawie i Lublinie. Przez szereg lat był dyrektorem państwowym gimnazjum w Krzemieńcu i w Zdunskiej Woli. Zaczyn, szlachetny, nader uczynny i ofiarny, potrafił sobie zaskarbić uznanie młodzieży i kolegów.

Cześć Jego pamięci!

Nowe wydawnictwa.

Podręczniki, zatwierdzone do użytku szkolnego przez Ministerstwo W. R. i O. P.
Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie.

Stanisław Skimina: *Elementa latina*. Podręcznik do nauki łaciny dla I kl. gimn. Stron VI + 80. Z 46-ma ilustracjami. Cena zł. 1.50. M. Auerbach i K. Dąbrowski: *Disce latine*. Podręcznik do nauki łaciny dla I i II kl. gimn. Stron X + 98 z 66 ilustracjami oraz XII + 146 z 93 ilustracjami. Cena po zł. 1.50. J. Dańcewiczowa: 1) *Cwiczenia i wiadomości gramatyczne dla VII kl. szk. powszechnej*. Stron 23. Cena zł. 0.45. 2) *Cwiczenia i wiadomości gramatyczne dla VII kl. szk. powszechnej*. Książka dla nauczyciela. Stron 20. Cena zł. 0.30. J. Balicki i St. Maykowski: *Niesiemy plon*. Siódmy rok nauki języka polskiego w szkołach powszechnych. Stron 448. Rycin 44. Objaśnień str. 32. Cena zł. 1.90. J. Balicki i St. Maykowski: *Mówią wieki*. Cz. III. Podręcznik do nauki języka polskiego dla III kl. gimnazjalnej. Stron 416. Rycin 105. Objaśnienia, str. 47. Cena zł. 2.80. W. Moszczeńska i H. Mrozowska: *Podręcznik do nauki historii na III kl. gimn.* Str. 312. Rycin 130 + XI tabl. Cena zł. 2.60. J. Piprek: *Unser zweites deutsches Buch*. Podręcznik do nauki języka niemieckiego dla II klasy gimnazjalnej. Stron. 204. Rycin 35. Cena 1.60. St. Bakowski i Fr. Lorentz: *Fizyka*. Podręcznik na III klasę gimnazjalną. Stron 226. Rycin 176. Cena zł. 1.50. B. Iwaszkiewicz: *Geometria dla III klasy gimnazjalnej*. Stron 160. Rys. 113. Cena zł. 1.20.

Wydawnictwa M. Arcta.

Wernerowa Jadwiga: *Poznajmy przyrodę i nasz kraj*. Podręcznik dla kl. IV szkoły powsz. 215 str., 234 rys. Cena zł. 1.40. Szober Stanisław: *Gramatyka polska w szkole powszechnej*, kl. VII. Str. 46. Cena zł. 0.60. Stanisław Szober: *Nauka o języku dla kl. I gimn.* Str. 68. Cena zł. 0.70. Stanisław Szober: *Nauka o języku dla kl. III gimn.* Str. 69. Cena zł. 0.70. Kołodziejczykowski J. i T. *Botanika*. Podręcznik dla kl. II gimn. 188 str., 176 rys. Cena zł. 1.80.

Książnica-Atlas S. A. Zjednoczone Zakłady Kartogr. i Wydawn. T. N. S. W. Franciszek Bielak i Jan St. Bystron: *Życie polskie*. Wypisy polskie dla III klasy gimn. Stron 336. Rycin 53. Cena zł. 2.30. Henryk Gaertner: *Mowa polska*. Podręcznik do nauki o języku dla III klasy gimn. Str. 56. 1 rycina. Cent zł. 0.70. Zenon Klemensiewicz: *Język polski*. Ćwiczenia i pogadanki gramatyczne dla III klasy gimn. Stron 80. Objaśnienia metodyczne. Stron 8. Cena zł. 0.70. Tadeusz Sinko: *Disce puer latine*. Podręcznik łaciny dla I klasy gimn. Stron 80. Rycin 27. Cena zł. 1.60. Tadeusz Sinko: *Tricinium publico*. Podręcznik łaciny dla II klasy gimn. Stron 104. Rycin 31. Cena zł. 1.50. Tadeusz Sinko: *Vir bonus*. Podręcznik łaciny dla III klasy gimn. Stron 132. Rycin 28. Cena zł. 1.50. S. Czerny et F. Jungman: *Bon sourire et en avant!* Podręcznik języka francuskiego dla II klasy gimn. Stron 192. Liczne ilustracje. Cena zł. 1.60.

Świat i Życie.

Skąd pochodzi nazwa „Warszawa”? Co to znaczy „Poznać”? Skąd się wzięło nazwisko „Bouffal”? Czy „Wisła” to nazwa polska? Z jakiego źródła wywodzą się najpospolitsze nazwiska i imiona polskie? — o tem wszystkiem pisze prof. dr. Kazimierz Nitsch w ostatnim numerze (VII) „Świata i Życia” (Książnica-Atlas). Artykuł ten może być dla wielu czytelników tego pożytecznego wydawnictwa prawdziwą niespodzianką: okazuje się, że filologia, ta „nudna”, „sucha” filologia bywa netylko zajmująca, ale i poprostu zabawna. Poza tem w tymże VII numerze „Świata i Życia” znajdzie czytelnik cały szereg ciekawych artykułów i z innych dziedzin życia i wiedzy (np. Prof. Nawroczyńskiego „Nauczyciel”).

ISKRY

POWINNY BYĆ
W KAŻDEJ KLASIE
WARSZAWA XXII
UL. FILTROVA Nr. 75

TRĘŚĆ Nr. 1 z d. 7.IX.1935: „XXV lat i XX lat” (z 1 il.) —
„Pieniny parkiem narodowym” M. Wargowskiego (z 4 il.) —
„Darem Pomorza naokoło świata” Zb. Rokietńskiego (z 6 il.) —
Warto przeczytać — Po dwóch miesiącach A. Prawdźca
(przegląd polityczny). — Gazetka Iskier — Nasze listy. —
Rozrywki (z 3 ilustracjami)

ŻĄDAJCIE BEZPŁATNYCH NUMERÓW OKAZOWYCH DLA ROZDANIA MŁODZIEŻY.

KALENDARZ ISKIER

N A R O K

1936

(ROCZNIK XII)

UKAŻE SIĘ W POCZĄTKACH LISTOPADA 1935 R.

Zawierać będzie szereg zupełnie nowych wiadomości i działów, a także zebrany najważniejszy materiał encyklopedyczny, rozrzucony w rocznikach poprzednich, niezbędnie i stale każdemu potrzebny.

Szczególnie bogato przedstawia się dział higieny ciała (zdrowie, odżywianie się, rozwój fizyczny, sport) i higieny ducha (warunki pracy umysłowej, technika czytania, uczenia się, notowania i t. d.). Wszystkie ważniejsze nauki są tu reprezentowane: astronomja, geologia, fizyka, chemja, matematyka, geografja, historia polityczna, historia literatury i t. d. i t. d., zarówno w skrótach i przeglądach jak i w ciekawych zestawieniach.

Współczesność polską przedstawi szereg tablic, wykazów i zestawień.

Mnóstwo poradników praktycznych z turystycznym na czele, uzupełnia treść Kalendarza.

OKRES ULGOWEJ PRZEDPŁATY NA KALENDARZ ISKIER 1936 R.

pozwala nabyć tę cenną encyklopedję za połowę ceny, jaka obowiązywać będzie po wyjściu z druku Kalendarza Iskier 1936 r. Cena ta wyniesie około 3.60 — 4.00 zł.

W PRZEDPŁACIE DO 5 PAŹDZIERNIKA 1935 R.

CENA KALENDARZA WYNOŚI TYLKO

2 (DWA) ZŁOTE 2

za egzemplarz w miękkiej płóciennnej oprawie. Zamówienie i pieniądze należy nadesłać przed 5 października 1935 r. wprost do Administracji Iskier (Warszawa, ul. Filtrowa 75). Pieniądże najlepiej przesłać przez P. K. O. Nr. 13893 Iskry lub niebieskim przekazem rozrachunkowym.

Na przesyłkę poleconą Kalendarza należy dołączyć: za 1—2 egz. 65 gr., 3—4 egz. 90 gr., 5—8 egz. 1.05 gr., 9 i więcej po 12 gr. od egz.

Kto nie zna Kalendarza Iskier, na żądanie może otrzymać bezpłatnie okazowy arkusz lub za nadesłaniem 50 gr. w znaczkach pocztowych cały oprawny Kalendarz z lat poprzednich.

ISKRY — WARSZAWA — FILTROWA 75

TOW.

AKC.

CECHA FABRYCZNA

„ST. MAJEWSKI“

S. A.

POLECA NA SEZON SZKOLNY
SWE ZNANE Z WYSOKIEJ JAKOŚCI ARTYKUŁY
GAŁĘZI PAPIERNICZO-PIŚMIENNICZEJ JAK:

O Ł Ó W K I
KREDKI SZKOLNE

OPRAWNE W DRZEWO I BEZDRZEWNE

O B S A D K I
S T A L Ó W K I

P L U S K I E W K I

S P I N A C Z E

K R E D Ę D O T A B L I C

B I A Ł A I K O L O R O W A

FIRMA EGZYSTUJE OD ROKU 1889.

Prenumerata z przes.: rocznie 6 zł, półrocznie 3.60. Nr. pojed. 50 gr. Ogłoszenia ¹/₂ str. 120 zł, 1 m/m 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Bracka 18, tel. 222-26 P.K.O. 1487
Redaktor i Wyd.: Maksymilian Tazbir. Nakładem: Zarządu Głównego T.N.S.W.

Druk St. Niemiry Syn i S-ka, Warszawa, Pl. Napoleona 4, tel. 676-40.

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.